

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

83. An dispensatio impetrata pro aliquo prosit si eo ignorante impetrata est? Et discutitur, an dispensatio impetrata ab altero volentium matrimonium inire, vel qui irritum inierunt, prosit utrique, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

voti concedi posse subdito inuito, ita vt eum voti obligatione liberet, & ita cum Sanchez tenet Beja in suis responsionibus, part. 2. casu 9. notab. 2. Et ratio, ac fundamentum est *Primo*, quia subditus nequit sua voluntate præiudicare potestati superioris ad dispensandum, quando superior iustam causam dispensandi habet. *Secundo*, quia etiam, regulariter loquendo, dispensatio sit beneficium, & favor illius, cum quo dispensatur, at quando id, bono communi postulante, potest non in eius beneficium conceditur, sed in beneficium boni communis.

3. Nec fundamenta contrarie sententiæ vim habent. *Ad primum*, enim respondeo, etiam absolutionem ab excommunicatione esse actum iurisdictionis spiritualis, & esse beneficium quoddam: & tamen potest conferri inuito, & illi prodest, et ab eo vinculo liberetur, vt docet Sanchez lib. 4. Decalogi, cap. 24. num. 28. & traditur passim, in materia de excommunicatione; & beneficium etiam quod in bonum commune referri potest, licet alicui immediate proficit, potest ei inuito concedi, non ratione beneficii ei collati, sed ratione beneficii, quod bono communi confert. *Ad secundum* respondeo, in hoc videri discrimen, quod irritatio potest ad libitum superioris concedi valide inuito videnti, nulla subsistente causa: at dispensatio non potest ei inuito valide concedi nisi iusta causa data, postulateque bono communi, aut alia urgenti necessitate occurrenti, data autem iusta causa etiam non pendet à voluntate subditi, sicut nec pendet irritatio. *Ad tertium* dico, eam gratiam per accidens retorqueri in onus videntis, non enim ob eius onus sit, sed ob fauorem boni communis. *Quartum* nullam habet difficultatem, quia eadem ratio militat proffus in irritatione, dum enim subditus irritacionem non acceptat, videtur quasi de nouo votum emittere, & tamen contrarij Doctores asserunt imitationem fieri posse videnti, & iuranti inuitis, quare quamuis de nouo fiat, adhuc potest superior eius obligationem tollere videnti inuito.

4. Monet tamen Sanchez, & bene, *dist. lib. 4. Decalogi, cap. 24. num. 26.* vt recte, & firmiter dispensatio hæc inuitis videntibus, & iurantibus fiat, debere fieri non solum dispensando, sed etiam prohibendo simul voti, & iuramenti materiam: sic enim fiet, vt postea emissum votum de illa sit irritum, tanquam de re illicita, quia prohibita, quod idem tenet Suarez tom. 2. de Relig. tractat. de voto, lib. 6. cap. 1. ad finem, ait, idem esse etiam necessarium, vt irritatio recte fiat inuito subdito.

5. Idem docet Beja *dist. part. 2. in suis responsionibus, casu 9. notab. 2.* de commutatione voti. At dicendum est, inuitis videntibus, & iurantibus prædictam commutationem fieri non posse; quia per commutationem non tollitur obligatio, sed transfertur in aliam materiam, & sic nequit alia obligatio de nouo contrahi absque videntis voluntate, & ita docet Sanchez *dist. lib. 4. Decalogi, cap. 24. num. 27.* & Suarez modo allegatus.

6. Non desinat tamen hic adnotare Ochaganiam de sacram. *Matrim. dispensation. tractat. 4. q. 7. num. 6.* respondens ad questionem propositam, docere regulariter id, non posse fieri per dispensationem contra voluntatem eius, in cuius fauorem dispensatur, quia cum dispensatio ordinetur in leuamen eius, non debet in eius grauamen retorqueri, iuxta regulas iuris. 61. & 69. in 6. ita notat Suarez 2. tom. de religione. fol. 1144. Credo tamen in eo casu, quo dispensatio maxime esset necessaria, vel ad bonum commune, vel ad bonum spirituale eius, cum quo dispensatur, posse concedi dispensationem eo inuito, non solum valide, quod certum est, quia di-

spensatio tantum dependet, cum sit actus iurisdictionis, ex voluntate dispensantis, & ex causa sufficienti; sed etiam licite, cum superior contra voluntatem inferioris possit ab eo auferre impedimenta salutis.

RESOL. LXXXIII.

An dispensatio impetrata pro aliquo proficit, si eo ignorante impetrata est?

Et discutitur, an dispensatio impetrata ab altero volentium matrimonium inire, vel qui irritum incurrunt, proficit virique, quamuis alter profus impedimentum ad dispensationem ignoret? Ex part. 8. tit. 3. Resol. 87.

§. 1. Negatiuam sententiam tenet P. Leone ex Societate IESU in sua vniuersissima praxi Penitentiarie, part. 1. fol. 34. ex sequentibus rationibus.

2. *Primo*, quia preces debent veritate niti, & præcipue in rebus substantialibus: quomodo preces veritate niterentur, si orator non esset verè orator, id est, falsus, cum non ipse oraret, hoc est, peteret gratiam, sed alius, eo profus inficio?

3. *Secundo*, quia Sedes Apostolica non admittit supplicationes, quæ non fiunt de consensu illius, pro quo supplicatur, c. innotuit 20. §. fin. de elect. ergo neque Maior Penitentiarie, qui Sedis Apostolicæ vices gerit.

4. *Tertio*, daretur occasio mercimonij super literis Maioris Penitentiarie, cum vniuersique ad libitum possent sibi fingere casus, & diuersa desuper Breuia congerere de rebus communiter contingentibus, illaque postea magno recepto pretio egentibus tradere, seu potius vendere: quod tamen totis viribus impediendum est, argument. cap. nonnulli, 28. §. sunt & alij, de script. vbi gloss. & omnino repellendum à sancto, & immaculato S. P. Officio.

4. *Quarto*, istæ gratiæ pendunt a mente & voluntate concedentis, cap. mandatum 38. de refer. pis, cap. cum causam 36. de prebend. cap. vlt. de procurat. Mens autem M. P. & S. P. est, illas solum petentibus concedere, vt ex ipsius verbis diplomatum patet: & mihi clarissime constat experientia annorum quatuordecim, quibus munus Procuratoris in S. P. Officio exerceui. Immo bene recordor, quemdam Solicitorem granibus minimis redargutum, eiusque, quam plurima Memorialia à me recepta & lacerata, de mandato Illustrissimi D. Regentis, ob solum sed probabilem suspicionem, quod illa non fuissent confecta & protecta de egentium consensu, & scientia.

6. Sed ego puto talem dispensationem omnino prodesse, sicut & alia priuilegia, etiam si motu proprio concedantur, nisi oppositum velit Pontifex. Ita sentiunt Emanuel Sà in summa, verb. gratia, num. 23. & Valquez 2. tom. in part. 2. disputat. 156. num. 33. Probatur *primo* ex l. vniuersi 6. C. de præcibus Imperat. offer. quæ decernit, non referre, à quo impetratum sit priuilegium, dummodo à Principe concessum sit. *Secundo* probatur ex cap. si motu proprio, de prebend. in 6. ibi, secus si ad petitionem illius, vel alterius pro eodem; ex quo colligitur literas ad beneficia posse impetrari sine mandato generali, vel speciali eius, cui impetratur; ergo eadem est ratio de impetratione dispensationis. Vnde si quis dispensationem obtineat pro consanguinitate, quia conianctus erat cum Maria, hæc dispensatio, etiam si à Maria ignoretur, ei proderit, cum illud impedimentum commune sit vtrique. Ad hoc verò,

Sup. hoc in tom. 5. tit. 1. Ref. 189. & pro validitate & licite in alis eius annot.

ut dispensatio mandetur executioni, debet prius ab eo, in cuius favorem concessa est, acceptari, vel ab habente speciale mandatum eius. Quam doctrinam circa beneficia docent Felinus *cap. nonnulli, §. sunt, num. 46. de rescriptis*, & alij, & generaliter quantum ad privilegia docet novissime Valquez *loco citato, cap. 1.* Et eadem videtur esse ratio, quod attinet ad dispensationem matrimonij, imò eandem doctrinam in specie nostri casus docuit Salas *tom. de legibus, q. 96. tractat. 14. dispnt. 12. scilicet. 7. numer. 29.* Probatum verò, ut dispensatio est etiam suum sortitur, requiritur acceptari eam ab eo, cui interest, quia dispensatio conceditur in favorem privatae personae, ut licite possit contra legem communem operari, & ita non dicitur censeri ei prodesse, quovisque habeat notitiam illius; diverso verò modo loquendum est, cum sit revocatio totius legis statuenteis aliquid impedimentum dirimens, quoad totam Republicam, nam post revocationem talis legis promulgatam debito modo etiam quis contraheret cum mala fide existimans se laborare illo impedimento dirimente, quia necesse est tale impedimentum esse ablatum per novam illam legem revocatoriam; si tamen habeat animum contrahendi matrimonium eo modo, quo possit, validum matrimonium contrahet; quia tunc valor matrimonij non oritur ex privilegio, quod nullum est concessum in eo casu, sed ex abrogatione legis, quae constituerat impedimentum, quae abrogatio, quia non fit in favorem alicuius privati, sed potius totius Republicae, non requirit scientiam privatam, sed communem, quae sufficienter habetur media promulgatione legitime facta.

7. Nota tamen, quod P. Leone *ubi supra*, limitat suam sententiam in personis coniunctis, & putat, quoad notum propositum, gratias sacrae Penitentiae obtentas à consanguineis, & affinis usque ad quartum gradum, suffragari indigentibus, etiam si absque eorum mandato, & scientia fuerint obtentae. Nam in istis regulariter praesupponitur affectio, & non mercimonium, atque auditas lucrurargum. *Aurb. An mater, vel avia, C. de excusat. 1101.*

8. Idemque existimo dicendum de gratiis obtentis ab indigentibus Confessariis vel amicis non levi amore coniunctis, ob rationes superius allatas. Vide Sanchez *de matrimon. lib. 3. disputat. 36. & lib. 8. disputat. 26.*

9. In summa, quando abest mercimonium, & avaritia, existimo à quolibet posse impetrari huiusmodi gratias. Vnicuique enim Deus mandavit de proximo suo. Ita ille.

10. Sed hic discutienda venit illa quaestio, an dispensatio impetrata ab altero, volentium matrimonium inire, vel qui irritum inierunt, profit utriusque, quamvis alter proflus impedimentum, ac dispensationem ignoret. Videtur, quòd non, tum quia dispensatio, cum sit stricti iuris, non extenditur de persona ad personam; tum etiam, quia cum utriusque dispensatio deseruire debeat, nec profit, nisi à tempore scientiae, videtur necessarium, ut utriusque constet.

11. Sed ita distinguendum est, vel impedimentum necessarium afficit utrumque, ut est consanguinitas, & affinitas vel afficit alterum solum, ut est votum castitatis; aut ita commune, ut sit tamen in utroque diversum, ut si uterque castitatem promiserit.

12. Quando impedimentum est prioris generis, factis est dispensationem ab altero obtineri, vel acceptari, ut profit etiam alteri ignorant. Ratio est quia dispensatio ad necessarium connexa extenditur. At dispensatio unius ad contrahendum cum femina, est necessarium annexa dispensationi feminae ad contrahendum cum eo. Et eo ipso quòd alter ex his suam

dispensationem acceptat, sit habilis ad contrahendum cum altero, quod fieri nequit, nisi uterque habilis sit. Ergo proderit dispensatio illa alteri ignorant. Sic docent Nauarr. *lib. 4. consil. 1. edit. iii. de sponsal. consil. 14. num. 2. & in 2. lib. iii. de rescript. consil. 3. num. 2.* Henriquez *lib. 11. de matrimon. cap. 3. num. 8.* Sanchez *lib. 2. de matrimon. disputat. 26. num. 6. & alij.*

13. Quando verò impedimentum est posterioris generis, tunc necesse est, ut ille, qui impedimento affectus est, etsi uterque illum acceptet, quamvis absque eius mandato possit impetrari. Ratio est, quia dispensatio directè impetratur habenti impedimentum, nec impetrata uni, impetratur per quandam necessariam consequentiam alteri, sicut contingit in prior casu. Ergo is, qui illa eget, debet eam nosse, & acceptare, & si uterque egeat, uterque, &c. Ita Sanchez *loco citato, num. 7.*

RESOL. LXXXIV.

An in dispensatione subrepto circa unam partem vitiet etiam alteram, si partes rescripti sint omnino separatae?

Ex quo sequitur, quod si in eodem rescripto impetret quis dispensationem voti castitatis, ac peregrinationis Ierosolymitanae; allegata scienter falsa causa circa alterum votum, vera autem circa alterum, non vitietur dispensatio circa utrumque, sed tantum circa illud, in quo causa falsa fuit; secus vero si duplicis impedimenti ad matrimonium contrahendum dispensatio in eodem rescripto obtineatur, ut voti castitatis, & consanguinitatis, &c. Ex part. 8. tract. 3. Ref. 90.

§. 1. Affirmativè respondet Panormitanus in *cap. super litteris, de rescript.* Sed contrarium est tenendum. Et probatur, quia haec irritatio est in poenam doli, & malitiae; ergo est extendenda ultra casum in eo textu expressum, qui est, quando impetratur unum rescriptum, diversis continens, quorum unum connexionem habet cum altero, quia pertinet ad eandem causam decidendam.

2. Secundò, quia, cum diversae gratiae, absque nulla connexionè, in eodem rescripto conceduntur sunt virtute duo rescripta, ac omnino per accidens, & materialiter unum. Ergo nil confert subreptio circa unam gratiam, ad alterius irritationem.

3. Tertiò quia *cap. si eo tempore, de rescript. in 6.* ubi deciditur, rescriptum ad beneficium, siue cum cura, absque illa obtentum, tacito defectu legitimaetatis ad curatum: cum tamen legitima esset ad simplex, validum esse ad obtinendum beneficium simplex, non verò curatum, hanc nostram opinionem probare videtur: ibi enim sunt diversae gratiae, & omnino separatae, & ad diversos effectus, nimirum altera ad beneficium simplex, altera ad curatum, & ideo subreptio circa unam, non vitiat alteram. Et quamvis Panormitanus in *cap. super litteris, num. 5. de rescript.* Felinus in *cap. sedes, num. 2. eodem tit. Franc. d. cap. si eo tempore, num. 4. Gutierrez quest. Canon. lib. 2. cap. 15. num. 45.* sentiant, intelligi *d. c. si eo tempore*, quando subreptio fuit per ignorantiam: haec tamen expositio est ad libitum, seu gratis facta: nam textus indistinctè loquitur.

4. Ex his sequitur, si in eodem rescripto impetret quis dispensationem voti castitatis, ac peregrinationis Ierosolymitanae, allegata scienter falsa causa circa alterum votum, vera autem circa alterum, non vitari dispensationem circa utrumque, sed tantum circa illud, in quo causa falsa fuit. Ratio est, quia

Sup. hoc idem
fra in Ref.
103. §. Nec
deletam.

LA N A E
O I N N I A
O. I I I. I V. V
E. I I I

